

SUIKERBIETEN

Rentabiliteits- en kostprijsanalyse op basis van het Landbouwmonitoringsnetwerk

2015

1 SUIKERBELEID IN DE EU

INHOUD

1. EU-beleid
2. Marktsituatie globaal
3. Suikerproductie in België
4. Resultatenrekening voor Vlaanderen
5. Toekomst

Suiker

De Europese Unie is de grootste producent van suikerbieten in de wereld en de grootste importeur van ruwe rietsuiker voor raffinage. De Europese suikermarkt is gereguleerd door middel van productiequota, een referentieprijs voor witte suiker en een gegarandeerde (minimum) suikerbietenprijs voor bietentelers en marktmaatregelen. Het quotabeheersysteem wordt wel beëindigd vanaf 30 september 2017.

De EU mag dan wel de belangrijkste producent zijn van bietsuiker, met ongeveer 50% van de totale productie, toch vertegenwoordigt bietsuiker (of suiker van suikerbieten) slechts 20% van de wereldproductie van suiker. De andere 80% wordt geproduceerd van suikerriet.

Het totale EU-productiequotum van 13,5 miljoen ton suiker is verdeeld over 19 lidstaten. Het merendeel van de EU-suikerbiet wordt echter geteeld in de meer noordelijke helft van Europa, waar het klimaat meer geschikt is. België heeft het zesde grootste suikerquotum in de EU, na Frankrijk, Duitsland, Polen, het Verenigd Koninkrijk en Nederland.

Vermenigvuldiging en/of overname van gegevens van dit focusrapport zijn toegestaan mits de bron expliciet vermeld wordt:

Bergen D., Tacquenier B. & Van der Straeten B. (2015) *Suikerbieten – Rentabiliteits- en kostprijsanalyse op basis van het Landbouwmonitoringsnetwerk*. Departement Landbouw en Visserij, Brussel. Depotnummer: D/2015/3241/237.

EU-suikerbeleid

Sinds 1968 wordt de Europese suikersector gereguleerd door de gemeenschappelijke marktordening (GMO) voor suiker. In de periode 1968 tot en met 2005 bleef deze regelgeving grotendeels ongewijzigd.

In 2006 vond een belangrijke hervorming plaats die tot doel had de sector te herstructureren en de minder competitieve ondernemingen te doen verdwijnen. Daardoor daalde onder meer de referentieprijs voor witte suiker en werd de inkomenssteun voor suikerbieten geïntegreerd in het systeem van directe betalingen.

In 2013 resulteerde het nieuwe Gemeenschappelijke landbouwbeleid (GLB) in een vereenvoudiging en een sterkere marktorientatie van het EU-suikerbeleid. Ondertussen is dat beleid een onderdeel geworden van de zogenaamde Integrale-GMO-verordening.

Qua EU-regelgeving zijn vooral Verordening (EG) nr. 1308/2013 (integrale GMO) en Verordening (EG) nr. 1370/2013 (vaststelling steun en restituties) van belang.

Typische kenmerken voor het huidige EU-suikerbeleid zijn:

- quota voor suiker, isoglucose en inulinestroop tot 30 september 2017;
- minimum suikerbietprijzen tot 30 september 2017;
- productieheffingen en surplusheffing tot 30 september 2017;
- tijdelijke mechanismen voor het beheer van de EU-markt tot 30 september 2017;
- een referentieprijs voor suiker, ook na de quota;
- de mogelijkheid voor particuliere opslag, ook na de quota;
- verplichte prijsmededelingen, ook na de quota;
- sectorale overeenkomsten met bijlage voor ontvangstvoorwaarden voor suikerbieten, ook na de quota.

Na de afschaffing van de suikerquota blijft dus slechts een miniem aantal marktmaatregelen bestaan.

Quotummanagement

Voor de EU-suikerproductie die hoger uitvalt dan het quotum en bekend is als suiker “buiten quotum” gelden strikte regels voor het gebruik. Deze suiker kan geëxporteerd worden tot aan de door de World Trade Organization (WTO) opgelegde jaarlijkse limiet van 1.374 miljoen ton, verkocht worden als biobrandstof of voor andere industriële (niet-voedings-)toepassingen, of in mindering gebracht worden van het suikerquotum van het volgende jaar.

Wanneer er tekenen zijn dat er op de EU-markt in de volgende campagne – die loopt van 1 oktober tot 30 september – een suikeroverschot zal zijn, kan de beslissing genomen worden om bepaalde hoeveelheden uit de markt te nemen. Een eerste “preventieve” onttrekking moet beslist worden vóór 16 maart en dus ruim voor de start van de nieuwe campagne, zodat producenten nog de uitzaai kunnen beperken. Indien nodig kan nog een verdere aanpassing gebeuren in oktober. In het andere geval, wanneer er een tekort verwacht wordt, kunnen maatregelen genomen worden om het aanbod te verhogen.

Interprofessionele akkoorden tussen suikerbietproducenten en suikerfabrikanten leggen de kwaliteitsstandaarden en de aankoopvoorwaarden voor suikerbieten vast.

Minimumprijs en referentieprijs

Suikerfabrieken zijn op dit moment verplicht om de landbouwers een minimumprijs van 26,29 euro per ton te betalen voor suikerbiet voor de productie van quotumsuiker. Suikerbieten die buiten quotum geproduceerd worden, genieten geen minimumprijs.

De EU-referentiedrempel voor witte suiker is vastgelegd op 404,40 euro/ton en op 335,20 euro/ton voor ruwe suiker. Steun voor private opslag kan geactiveerd worden op basis van de referentiedrempel en marktprijzen.

Handel

Sedert de hervorming van de suikersector in 2006 is de EU netto invoerder van suiker geworden. Invoer vindt vooral plaats in de vorm van rietsuiker voor raffinage vanuit de ACS-landen (landen uit Afrika, de Caraïben en de Stille Oceaan) en de MOL-landen (Minst Ontwikkelde Landen), die kunnen genieten van quotumvrije en heffingvrije toegang tot de EU-markt.

Daarnaast heeft de EU verschillende invoerquota waardoor elk jaar de invoer mogelijk is van in totaal ongeveer 1 miljoen ton suiker tegen gereduceerde heffing of zonder heffing. De belangrijkste begunstigden zijn de Balkanlanden en Brazilië.

2 MARKTSITUATIE GLOBAAL

Globale plaatje

De wereldmarkt voor suiker vertegenwoordigt 30% (of ongeveer 50 miljoen ton) van de geschatte wereldsuikerproductie van circa 180 miljoen ton per jaar waarvan het grootste deel door de lokale bevolking of in de buurlanden wordt geconsumeerd.

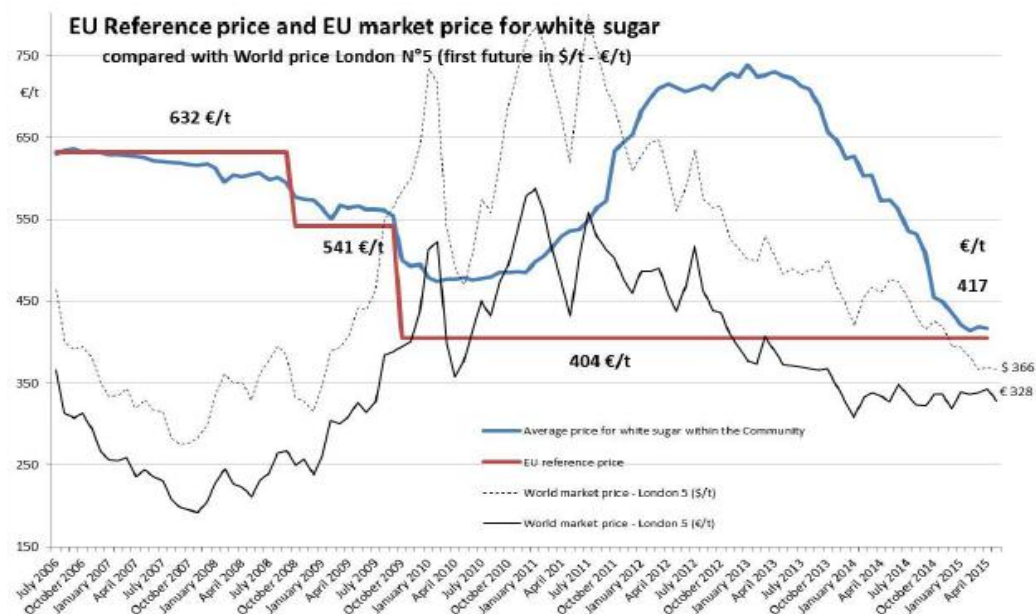
Van die 50 miljoen ton wordt bijna 50% (of 25 miljoen ton) geëxporteerd door Brazilië, hoofdrolspeler op de markt. Een andere grote exporteur is Thailand (van 7 tot 9 miljoen ton). India is ook een belangrijke exporteur (van 1 tot 3 miljoen ton), maar de productie en consumptie liggen er relatief dicht bij elkaar waardoor het geen stabiele speler is op de wereldmarkt: de voor export in aanmerking komende suikerproductie is er variabel (cyclisch).

Ruwe suiker vertegenwoordigt 80% van de wereldhandel in suiker. Witte suiker maakt slechts 20% van de handel uit, hetzij 10 miljoen ton. De suikeroverschotten op de wereldmarkt bestaan eerder uit (te raffineren) ruwe suiker dan witte suiker.

Marktsituatie

Figuur 1 toont de evolutie van de EU-referentieprij en -marktprijs voor witte suiker vanaf 2006. Als gevolg van de hervorming zakte de referentieprij van aanvankelijk 632 euro/ton naar 541 euro/ton tot het huidige niveau van 404 euro/ton. Initieel ging deze daling gepaard met relatief gunstige marktomstandigheden (vertaald in een stijging van de wereldmarktprijs en met enige vertraging in een stijging van de EU-marktprijs). Ondertussen zijn de marktomstandigheden sterk verslechterd.

Figuur 1: EU-referentieprij en EU-marktprijs voor witte suiker, in vergelijking met de wereldmarktprijs Londen N° 5 (first future, in euro/ton)

Bron: EC (2015a)

De suikerprijs op de wereldmarkt bleef gedurende de hele campagne 2014/15 zeer laag: hij schommelde rond de 340 euro per ton witte suiker op de suikermarkt in Londen. In mei 2015 werd een dieptepunt bereikt toen de prijs beneden de 319 euro per ton zakte.

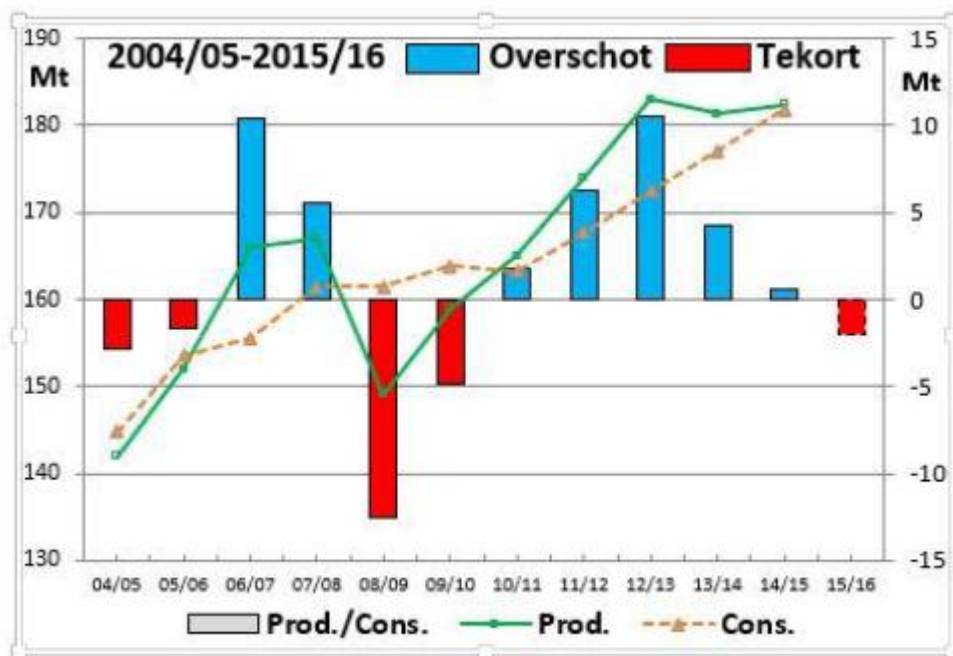
Dergelijke prijsniveaus zijn lager dan de productiekosten voor suiker in de meeste landen, zelfs in de meest performante landen zoals Brazilië. Aangenomen wordt dat zo'n situatie niet houdbaar is en dat de prijzen niet veel lager zouden kunnen dalen.

Ook de Europese markt is de laatste tijd verzadigd met prijsdalingen tot gevolg. Bedroeg de gemiddelde suikerprijs in januari 2014 nog 627 euro per ton suiker, in maart 2015 bedroeg hij slechts 419 euro per ton, een daling van meer dan 30% in één jaar. De EU-verkooprijzen naderen de Europese referentieprijs van 404,40 euro per ton en de witsuikerprijs op de wereldmarkt.

De lage suikerprijs is te verklaren doordat er voor het vierde opeenvolgende jaar een overschot aan suiker is op de wereldmarkt, met aanzienlijke suikervoorraden in de meeste landen tot gevolg (figuur 2). De campagne 2014/15 zou ongeveer in evenwicht zijn. Volgens de International Sugar Organization (ISO) zou de voor dat jaar geraamde wereldproductie van 182,4 miljoen ton de wereldconsumptie overschrijden met slechts 0,6 miljoen ton. Voor de campagne 2015/16 verwacht ISO een globaal tekort van ongeveer twee miljoen ton.

Prijsstijgingen worden er evenwel niet verwacht zolang er geen substantiële daling is van de wereldvoorraden.

Figuur 2: Evolutie van het overschot/tekort op de wereldmarkt voor suiker, 2004-2015

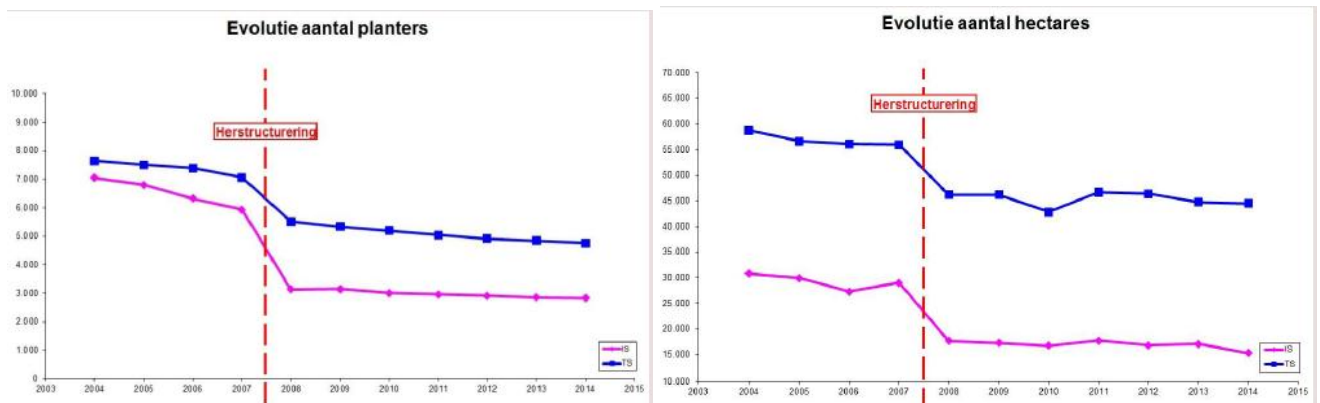

Bron: CBB (2015a), afgeleid van ISO (International Sugar Organization)

3 SUIKERBIETENTEELT IN BELGIË

Door de herstructurering van de Belgische suikersector in 2007 daalde het aantal bietenplanters met een derde en de uitgezaaide bietenoppervlakte met een kwart (figuur 3).

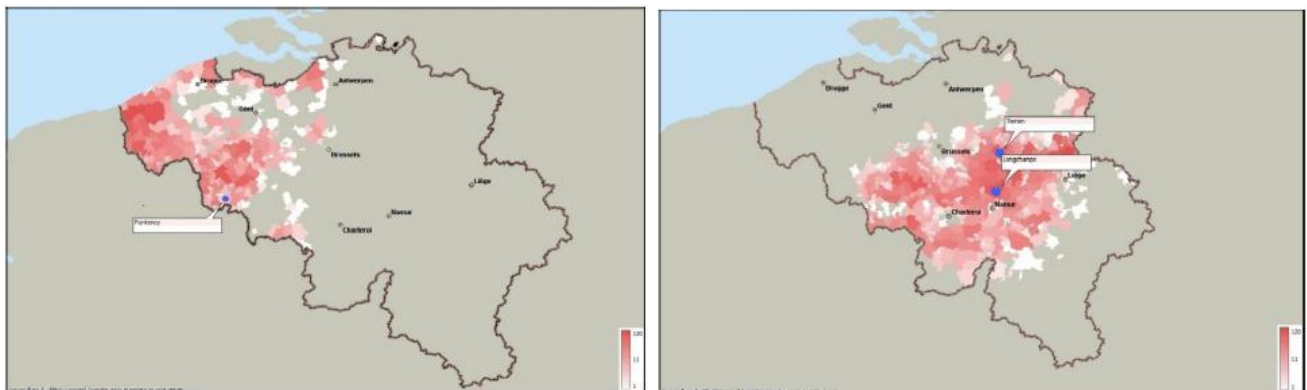
Figuur 3: Evolutie aantal bietenplanters en bietenareaal, 2004-2014

Bron: CBB (2015)

Vandaag blijven er in België drie fabrieken (figuur 4) en één rasperij over. Ze zijn verdeeld over twee suikerondernemingen: Iscal Sugar en de Tiense Suikerraffinaderij. Iscal Sugar, vernoemd naar de Latijnse namen van de IJzer en de Schelde, Isera en Scaldis, heeft op dit moment een suikerquotum van 190.000 ton en bezit één suikerfabriek in Fontenoy, die 12.000 ton bieten per dag kan verwerken. De Tiense Suikerraffinaderij, die deel uitmaakt van de Duitse groep Südzucker, heeft een quotum van 486.234 ton. Ze heeft een suikerfabriek in Tienen met een dagelijkse verwerkingscapaciteit van 12.000 ton bieten. De tweede suikerfabriek in Wanze krijgt via een pipeline diksap van de rasperij van Longchamps, die dagelijks zo'n 18.000 ton bieten verwerkt.

Figuur 4: Geografische spreiding van de suikerfabrieken en bietenplanters in België (Iscal Sugar en Tiense Suikerraffinaderij)

Bron: CBB (2015)

Tabel 1 vat vanaf 2008 (na de herstructurering) een aantal van de belangrijkste statistieken voor de Belgische bietsuikersector samen.

Over de laatste vijf jaar bedroeg de gemiddelde ingezaaide oppervlakte suikerbieten in België ongeveer 61.700 ha. In 2014 bedroeg de bietenoppervlakte 59.782 ha. Het aantal planters daalde gestaag over de periode 2008-2013 naar minder dan 7.600 in 2014. In het laatste campagnejaar bedroeg het suikerbietenrendement 85,7 ton/ha aan een suikergehalte van 17,19 °Z. Dat was het beste rendement van de laatste campagnes. Met een bietenproductie van 5.121.524 netto ton werd in 2014 816.861 ton witte suiker geproduceerd, wat resulteerde in een suikeropbrengst van 13,7 ton/ha. In 2014 kwam het aantal campagnedagen uit op 119.

Tabel 1: Enkele kerncijfers voor de Belgische bietensector, 2008-2014

Campagnes	Bieten- oppervlakte	Aantal planters	Bieten- opbrengst	Suiker- gehalte	Bieten- productie	Suiker- productie	Suiker- opbrengst	Aantal campagne- dagen
	(in ha)		(in netto ton/ha)	(in °Z)	(in netto ton)	(in ton witte suiker)	(in ton/ha)	
2008	63.886	8.649	68,6	17,82	4.380.024	721.627	11,3	114
2009	63.458	8.485	76,6	18,65	4.860.883	843.158	13,3	130
2010	59.534	8.203	73,2	17,14	4.359.079	689.185	11,6	115
2011	64.361	7.999	81,2	17,79	5.228.044	880.660	13,7	131
2012	63.129	7.825	72,6	18,02	4.585.691	760.371	12,0	112
2013	61.810	7.698	76,8	17,74	4.746.390	783.168	12,7	111
*2014	59.782	7.582	85,7	17,19	5.121.524	816.861	13,7	119

Bron: CBB (2015)

* voorlopige cijfers

De Belgische bietenplanters en hun quotum kunnen ook ingedeeld worden volgens onderneming en volgens regio (tabel 2). In 2014 had 43% van de suikerbietentelers zijn bedrijfszetel in het Vlaamse Gewest en 57% in het Waalse Gewest. 63% van de telers levert aan de Tiense Suikerraffinaderij en 37% aan Iscal Sugar. Wat het suikerquotum betreft, valt 66% in 2014 in het Waalse Gewest en 34% in het Vlaamse Gewest. Verdeeld over de fabrieken valt 72% onder Tiense Suikerraffinaderij en 28% onder Iscal Sugar. Bijna twee derde van de oppervlakte suikerbieten lag in 2014 in Wallonië.

Tabel 2: Indeling bietenplanters en hun bietenquotum volgens onderneming en regio, 2014

Aantal planters	Iscal Sugar		Tiense Suikerraffinaderij		Totaal	
Vlaamse Gewest	1.970	70%	1.271	27%	3.241	43%
Waalse Gewest	856	30%	3.485	73%	4.341	57%
België	2.826	37%	4.765	63%	7.582	
Leveringsrechten (ton bieten aan 16 °Z)	Iscal Sugar		Tiense Suikerraffinaderij		Totaal	
Vlaamse Gewest	865.809	67%	672.707	20%	1.538.517	34%
Waalse Gewest	424.786	33%	2.622.145	80%	3.046.931	66%
België	1.290.595	28%	3.294.853	72%	4.585.448	

Bron: CBB (2015)

4 RESULTATENREKENING SUIKERBIETEN IN VLAANDEREN

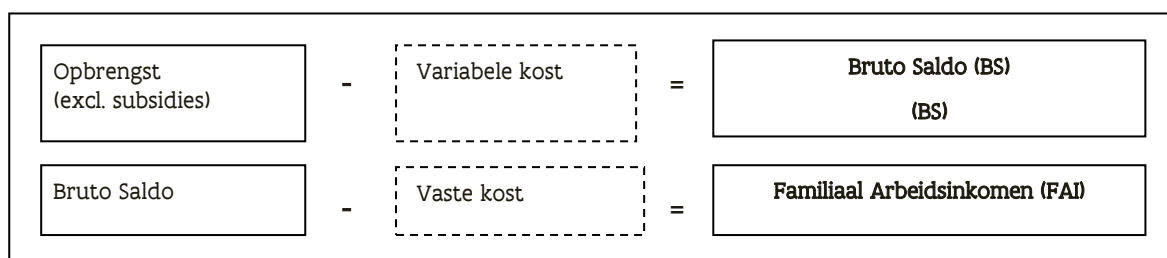
Oorsprong van de data

Voor de resultatenrekening gebruiken we de beschikbare informatie in het Landbouwmonitoringsnetwerk (LMN), het boekhoudnetwerk dat beheerd wordt door de afdeling Monitoring en Studie (AMS) van het Departement Landbouw en Visserij van de Vlaamse overheid. Het LMN vloeit voort uit de verplichting om bedrijfseconomische gegevens aan te leveren aan het Informatienetwerk Landbouwboekhoudingen (ILB), ook Farm Accountancy Data Network (FADN) genoemd, van de Europese Commissie. Het ILB dient om het inkomen van de landbouwer en de wisselwerking met het Europese Landbouwbeleid te evalueren. Aan het LMN nemen ongeveer 760 Vlaamse land- en tuinbouwbedrijven uit verschillende sectoren deel.

Rentabiliteit en kostprijs

De rentabiliteits- en kostprijsbepaling gebeurt op bedrijfstakniveau en niet op bedrijfsniveau. Kosten die niet rechtstreeks toegewezen kunnen worden aan één bedrijfstak, zijn verdeeld over de relevante bedrijfstakken met een verdeelsleutel. We houden geen rekening met subsidies en belasting op de toegevoegde waarde (btw). Dit focusrapport gaat in op de resultaten voor de jaren 2008 tot en met 2013. Voor de betrokken bedrijven wordt een beeld gegeven van de opbrengsten, de variabele kosten, het bruto saldo, de vaste kosten en het familiaal arbeidsinkomen (FAI). Het bruto saldo is het verschil tussen de opbrengsten en de variabele kosten (zie ook figuur 5). Als we van het bruto saldo de vaste kosten aftrekken, krijgen we het FAI.

Figuur 5: Methodiek van de resultaten

Bron: Departement Landbouw en Visserij – afdeling Monitoring en Studie

De bedrijfseconomische parameters zijn aangevuld met een aantal gegevens over de steekproef: het aantal bedrijven, de oppervlakte suikerbieten, de geoogste hoeveelheden, de gemiddelde oppervlakte per bedrijf, de suikerbietenopbrengst, het suikergehalte, de suikeropbrengst en de verkoopprijs.

Een verduidelijking van de gebruikte opbrengsten- en kostenposten is te vinden in de bijlage.

Beschrijving van de steekproef

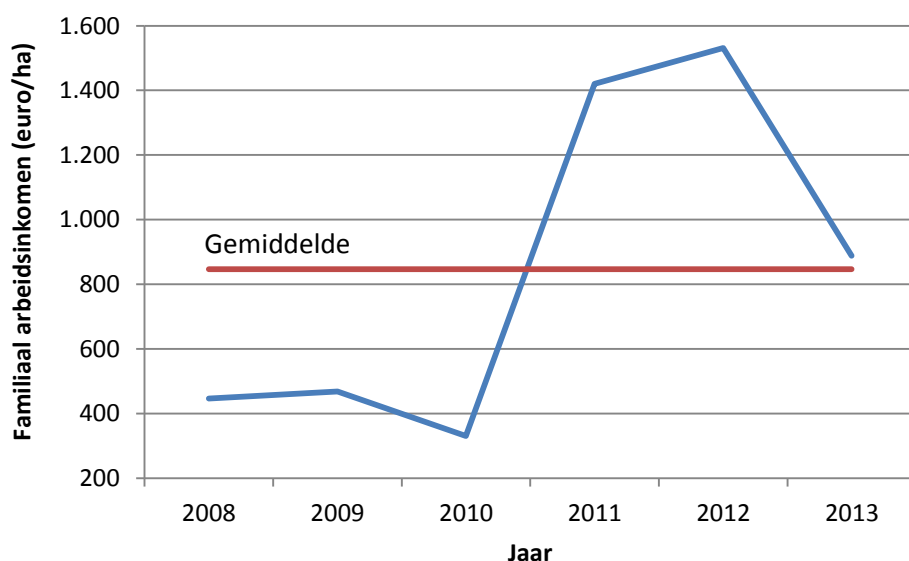
Tabel 3 toont een aantal kengetallen en de economische resultaten. In de periode 2008-2013 waren er gemiddeld 180 bedrijven met suikerbieten in het LMN die - met een gemiddelde betaalde oppervlakte van 7 ha per bedrijf - samen bijna 1.300 ha suikerbieten teelden per jaar. Op basis van de productiecijfers van 2013 vertegenwoordigden ze 5,5% van de suikerbietentelers in Vlaanderen en 6% van de Vlaamse suikerbietenoppervlakte.

Over de beschouwde jaren heen lag de gemiddelde suikerbietenopbrengst op 74,6 ton/ha, met een laagste opbrengst in 2008 (met 67,4 ton/ha) en een hoogste in 2011 (met 81,3 ton/ha). Het gemiddelde suikergehalte bedroeg 17,81%, met een hoogste waarde van 18,52% in 2009 en een laagste in 2011 met 17,10%. Vertaald in opbrengst suiker kwam het gemiddelde over de beschouwde periode uit op 13,3 ton/ha, met een hoogste gemiddelde jaarwaarde in 2011 (14,4 ton/ha) en een laagste in 2008 (12,0 ton/ha). De gemiddelde verkoopprijs over de periode bedroeg 37,02 euro/ton suikerbieten. Maar de verschillen tussen de jaren waren aanzienlijk: van rond de 31 euro/ton in de jaren 2008-2010 over 42,59 en 45,97 euro/ton in 2011 en 2012, naar 39,80 euro/ton in 2013.

Bespreking van de resultaten

Twee belangrijke economische kengetallen zijn het familiaal arbeidsinkomen en het bruto saldo. Over de periode 2008-2013 bedroeg het familiaal arbeidsinkomen 847 euro/ha gemiddeld. Maar er waren aanzienlijke verschillen tussen de jaren (figuur 6). In 2008, 2009 en 2010 was het familiaal arbeidsinkomen relatief laag met respectievelijk 446, 468 en 331 euro/ha. De jaren 2011 en 2012 waren goede jaren met respectievelijk 1.420 en 1.531 euro/ha. In 2013 lag het familiaal arbeidsinkomen met 888 euro/ha erg dicht bij het gemiddelde voor de hele periode. Het bruto saldo lag in de jaren 2008-2010 rond de 1.350 euro/ha. In 2011 en 2012 was het beduidend hoger met respectievelijk 2.423 en 2.553 euro/ha. In 2013 viel het bruto saldo terug tot beneden de 2.000 euro/ha. Over de periode 2008-2013 bedroeg het gemiddelde bruto saldo 1.841 euro/ha.

Figuur 6: Familiaal arbeidsinkomen suikerbieten, 2008-2013, in euro/ha

Bron: Departement Landbouw en Visserij – afdeling Monitoring en Studie

Tabel 3: Resultatenrekening suikerbieten, 2008-2013

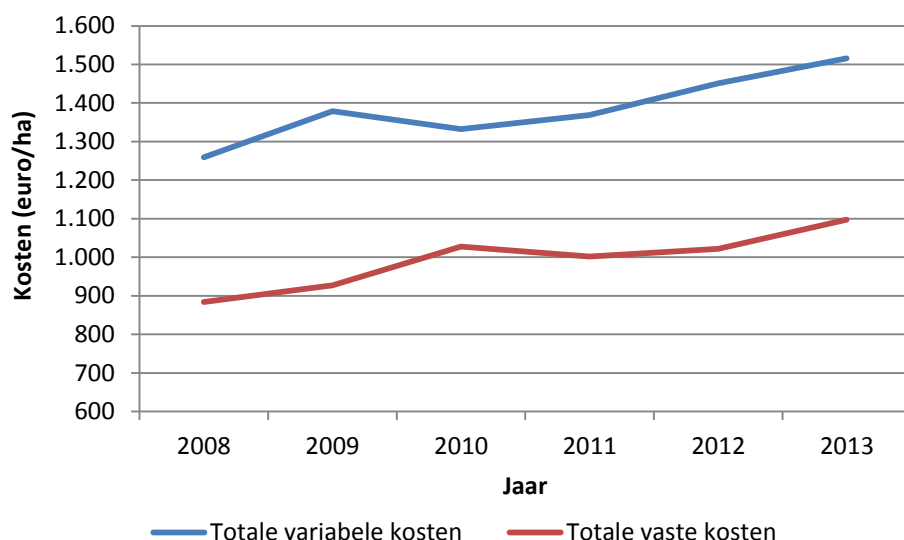
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Gemiddelde
Algemene data LMN-bedrijven met suikerbieten							
Aantal bedrijven met suikerbieten in LMN	181	175	173	183	185	183	180
Gemiddelde betaalde oppervlakte suikerbieten per bedrijf (in ha)	6,72	6,73	6,88	7,26	7,34	7,29	7,04
Totale betaalde oppervlakte suikerbieten binnen LMN (in ha)	1.216	1.178	1.190	1.329	1.358	1.334	1.267
Geoogste hoeveelheid suikerbieten binnen LMN (in ton)	84.381	94.688	91.354	110.601	99.964	102.960	97.325
Opbrengst suikerbieten (in ton/ha)	67,4	76,0	75,0	81,3	72,3	75,9	74,6
Suikergehalte (in %)	17,83	18,52	17,10	17,65	18,04	17,74	17,81
Opbrengst suiker (in ton/ha)	12,0	14,1	12,8	14,4	13,0	13,5	13,3
Verkoopprijs (in euro/ton suikerbieten, exclusief pulpvergoeding)	32,58	31,71	29,47	42,59	45,97	39,80	37,02
Resultatenrekening - Periode 2008-2013							
(in euro per ha betaalde oppervlakte)							
Totale opbrengsten	2.589	2.774	2.690	3.792	4.004	3.501	3.225
Verkoop gewassen	2.516	2.688	2.587	3.691	3.918	3.425	3.138
Overige opbrengsten	73	85	103	101	86	76	88
Totale variabele kosten	-1.259	-1.379	-1.332	-1.369	-1.451	-1.516	-1.384
Plant- en zaaigoed	-228	-249	-247	-251	-255	-262	-249
Meststoffen	-191	-212	-166	-190	-221	-215	-199
Gewasbeschermingsmiddelen	-267	-266	-256	-302	-325	-355	-295
Energie (niet verwarming)	-84	-67	-90	-112	-122	-136	-102
Werk door derden	-398	-443	-432	-415	-397	-420	-418
Verkoopkosten	-22	-27	-21	-24	-54	-52	-33
Overige variabele kosten	-70	-116	-120	-75	-78	-77	-89
Bruto saldo	1.330	1.395	1.359	2.423	2.553	1.985	1.841
Totale vaste kosten	-884	-927	-1.028	-1.002	-1.022	-1.097	-993
Afschrijvingen	-308	-334	-381	-358	-371	-398	-358
<i>Gebouwen</i>	-31	-35	-47	-48	-49	-55	-44
<i>Werktuigen en installaties</i>	-179	-199	-231	-217	-229	-252	-218
<i>Suikerbietenquotum</i>	-68	-67	-68	-61	-60	-57	-64
<i>Overige</i>	-8	-9	-10	-10	-11	-13	-10
Fictieve interesten	-133	-145	-160	-156	-165	-177	-156
<i>Gebouwen</i>	-18	-21	-28	-30	-30	-31	-26
<i>Werktuigen en installaties</i>	-49	-54	-63	-56	-59	-66	-58
<i>Omlopend kapitaal</i>	-62	-64	-63	-64	-69	-71	-65
<i>Suikerbietenquotum</i>	-22	-25	-26	-23	-22	-21	-23
<i>Overige</i>	-5	-6	-6	-6	-7	-8	-6
Kosten gronden en gebouwen	-43	-48	-58	-58	-66	-74	-58
Kosten werktuigen	-73	-79	-91	-86	-88	-100	-86
Pacht	-261	-276	-287	-288	-286	-292	-282
Overige vaste kosten	-66	-45	-52	-57	-46	-56	-54
Familiaal arbeidsinkomen	446	468	331	1.420	1.531	888	847
Vergoeding eigen arbeid	-762	-761	-725	-715	-802	-786	-759
Netto bedrijfsresultaat	-316	-293	-395	705	729	103	89

Bron: Departement Landbouw en Visserij – afdeling Monitoring en Studie

Over de beschouwde periode zijn zowel de variabele als de vaste kosten gestaag gestegen (figuur 7). Voor de variabele kosten bedroeg het gemiddelde 1.384 euro/ha, met een laagste waarde van 1.259 euro/ha in 2008 en een hoogste in 2013 met 1.516 euro/ha. De vaste kosten waren gemiddeld 993 euro/ha. Ook hier werd een laagste waarde opgetekend in 2008 (met 884 euro/ha) en een hoogste in 2013 (met 1.097 euro/ha).

Over de hele periode beschouwd was het aandeel van de variabele kosten met 58,2% groter dan dat van de vaste kosten met 41,8%.

Figuur 7: Evolutie van de variabele en vaste kosten, 2008-2013, in euro/ha

Bron: Departement Landbouw en Visserij – afdeling Monitoring en Studie

We gaan ook dieper in op het aandeel van de diverse variabele en vaste kostenposten. Zoals eerder aangegeven zijn de definities daarvan als bijlage toegevoegd. Het aandeel van de diverse variabele en vaste kosten wordt besproken op basis van de gemiddelde waarden voor de periode 2008-2013.

Het aandeel van de verschillende variabele kosten is weergegeven in figuur 8. Daaruit blijkt dat de belangrijkste variabele kosten het werk door derden zijn (voornamelijk loonwerk) met een aandeel van 30,2%. Daarna volgen de kosten voor gewasbeschermingsmiddelen (21,3%), plant- en zaaigoed (18,0%) en meststoffen (14,4%). Alle andere variabele kostenposten zijn samen goed voor een aandeel van 16,3%.

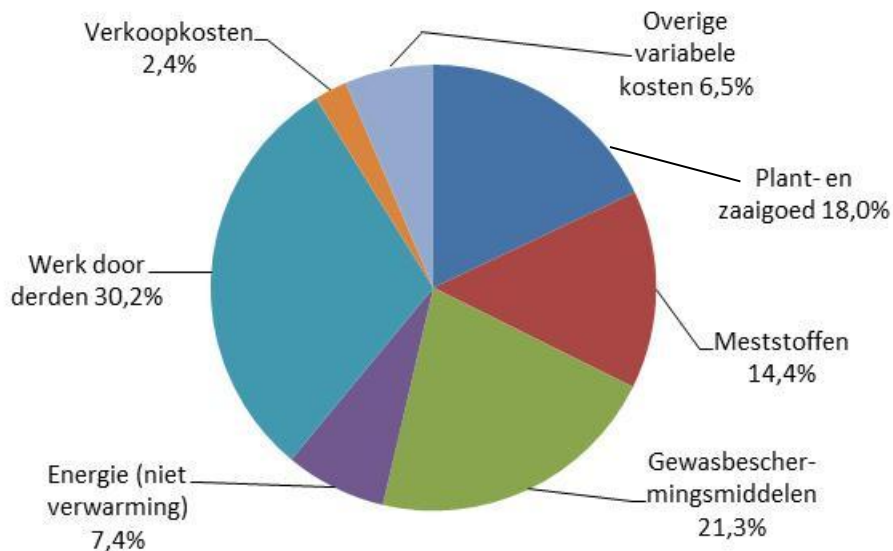
Figuur 9 toont het aandeel van de verschillende vaste kosten. Daarbij kan een onderscheid gemaakt worden tussen de betaalde en de niet-betaalde vaste kosten.

De betaalde vaste kosten vertegenwoordigen een uitgave voor het bedrijf. Daaronder vallen de pacht van gronden, de werktuigkosten, de diverse kosten aan gronden en gebouwen en de overige vaste kosten. Tot de niet-betaalde kosten, die geen werkelijke uitgave betekenen voor het bedrijf, horen de afschrijvingen en fictieve interesten. De fictieve pacht is in deze resultatenrekening wel bij de vaste kosten voor pacht ondergebracht.

Bij de vaste kosten blijken de afschrijvingen het belangrijkste aandeel op te eisen met gemiddeld 36,1%. Daarna volgen de kosten voor pacht (28,4%) en de fictieve interesten (15,7%). De vaste kosten voor

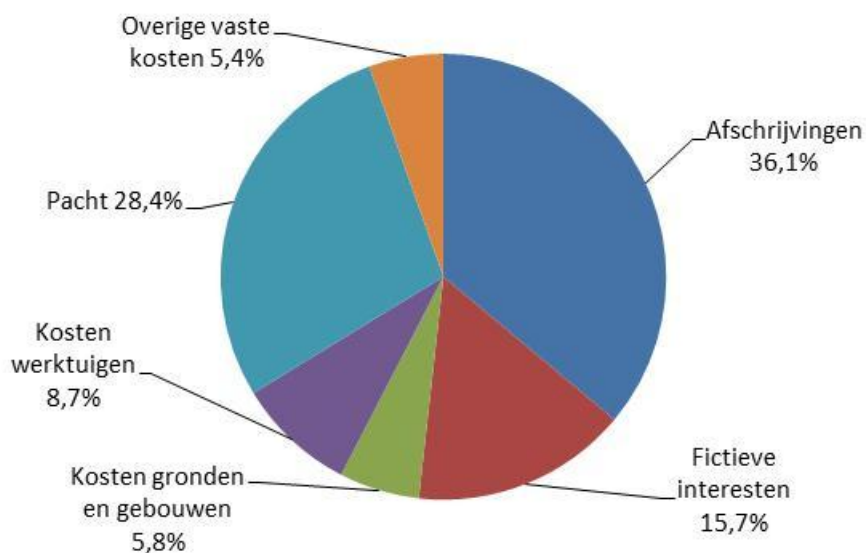
werktuigen en voor gronden en gebouwen nemen respectievelijk een gemiddeld aandeel van 8,7% en van 5,8% voor hun rekening.

Figuur 8: Aandeel variabele kostenposten, gemiddelde 2008-2013, in euro/ha

Bron: Departement Landbouw en Visserij – afdeling Monitoring en Studie

Figuur 9: Aandeel vaste kostenposten, gemiddelde 2008-2013, in euro/ha

Bron: Departement Landbouw en Visserij – afdeling Monitoring en Studie

5 EEN BLIK OP DE TOEKOMST

Wat de toekomst zal brengen na het wegvallen van de suikerquota in 2017 is op dit moment niet zo duidelijk. Het zal allicht ook afhangen van de mate waarin de wereldwijde productie en consumptie met elkaar in evenwicht gehouden kunnen worden.

Belgisch perspectief

In het licht van deze beleidsomslag is het voor de Belgische suikersector in elk geval nuttig om zich te bezinnen over de eigen troeven en zwaktes, over de belangrijkste kansen en bedreigingen. Deze SWOT-analyse door de Confederatie van de Belgische Bietentelers vzw (CBB) is weergegeven in figuur 11 en daarna verder besproken.

Figuur 10: Toekomstvisie Belgische suikersector – SWOT-analyse

Bron: CBB (2014)

Het is duidelijk dat de Belgische bieten- en suikerketen een paar belangrijke troeven heeft. Zo horen de bietenplanters en de suikerfabrieken tot de meest efficiënte in Europa. We beschikken over ideale klimatologische omstandigheden en grondsoorten voor de bietenteelt. Bovendien ligt België centraal in Europa en dicht bij de haven van Antwerpen, een spil in de suikerhandel. Er bestaat een lange traditie van Interprofessionele Akkoorden (IPA's).

De keten vertoont echter ook een aantal zwaktes. Belgische bietenplanters hebben een kostenhandicap door de hoge grond- en pachtkosten. De fabrikanten hebben hogere loon- en sociale lasten dan de meeste van hun directe concurrenten uit de buurlanden. De Belgische fabrieken zijn privé-ondernemingen waardoor de bietenplanters minder sterk staan dan hun collega's uit coöperatieven.

Bij de opportunities of kansen hoort zeker de toename van de wereldwijde vraag. Er zijn ramingen van 200 miljoen ton suiker in 2020 en van 240 miljoen ton in 2030. De consument vraagt steeds meer duurzame producten en de Belgische suiker speelt daar dankzij de inspanningen van de keten op in. Als de voorspelling van de meeste specialisten uitkomt dat de Europese suikerprijs relatief laag zal blijven, zal dat ervoor zorgen dat de Europese markt minder aantrekkelijk wordt voor exporteurs uit landen waarmee de EU preferentiële akkoorden heeft afgesloten. Dat gaat dan met name over de MOL- (Minst Ontwikkelde Landen) en ACS-landen (Afrika, Caraïben, Stille Oceaan). De Europese suikerverbruikende industrie zal zich dan logischerwijze vooral in Europa bevoorraden. Daarnaast stijgt de vraag naar bioplastics gestaag, niet alleen als verpakking voor de drank- en voedingsindustrie, maar ook voor toepassingen in de automobiel- en telecommunicatiesector.

Het postquotumtijdperk kan ook een aantal bedreigingen met zich meebrengen. Zo is het mogelijk dat de Europese markt oververzadigd raakt ingeval alle suikerfabrieken plots veel meer gaan produceren. Daardoor zou de prijs voor suiker nog dalen en dat zou een verdere inkomensdaling voor de suikerbienteler tot gevolg hebben. Als de prijs daalt tot op het niveau waarop het niet of amper rendabel is om suiker te produceren, kan dit tot een nieuwe consolidatiegolf leiden in het Europese suikerlandschap. Daarnaast zetten de grote Europese suikergroepen nu ook in op isoglucose en stevia. Het valt op dit moment moeilijk te voorspellen hoeveel procent suiker hierdoor vervangen zal worden, maar in een verdere toekomst kunnen het geduchte concurrenten worden.

Europees initiatief

Omdat het laatste halfjaar relatief moeilijk was als gevolg van de fors gedaalde prijzen en de harde concurrentie, heeft de Europese Commissie een groep van experts opgericht die moet helpen om de sector door het einde van het quotumstelsel te loodsen. Vlaanderen wordt hierin ook vertegenwoordigd. Het precieze takenpakket van de experts is nog niet nader omschreven, maar het is duidelijk dat de nadruk zal worden gelegd op een betere monitoring van de prijzen en het zoeken van nieuwe marktportunities.

De werking van de "Sugar Expert Group" wordt van nabij opgevolgd door de Belgische suikersector (CBB en de suikerfabrikanten), de Europese bietplantersfederatie CIBE (Confédération Internationale des Betteraviers Européens) en de Europese suikerfabrikanten die verenigd zijn in CEFS (Comité Européen de Fabricants de Sucre).

BIBLIOGRAFIE

Boer & Tuinder (2015a) *Planters bezinnen zich over hun toekomst (deel 1)*, Boerenbond, artikel, 12 juni 2015.

Boer & Tuinder (2015b) *Planters bezinnen zich over hun toekomst (deel 2)*, Boerenbond, artikel, 19 juni 2015.

CBB (2013) *Congres CBB 2013: moties*, Confederatie van de Belgische Bietenplanters vzw, verslag, 9 p.

CBB (2014) *Activiteitenrapport 2013*, Confederatie van de Belgische Bietenplanters vzw, rapport, 21 p.

CBB (2015a) *Activiteitenrapport 2014-2015*, Confederatie van de Belgische Bietenplanters vzw, rapport, 23 p.

CBB (2015b) *Website* (met onder andere heel wat cijfermateriaal) op: www.cbb.be

EC (2015a) *Sugar Price Reporting*, European Commission, Agri C 4, Expert group on the future of the sugar market, presentatie (12 dia's), 25 juni 2015.

EC (2015b) *Sugar Trade Statistics*, European Commission, Agri C 4, Expert group on the future of the sugar market, presentatie (21 dia's), 25 juni 2015.

FOD Economie (2013) *Kerncijfers landbouw – De landbouw in België in cijfers*, Federale Overheidsdienst Economie, Algemene Directie Statistiek, brochure, 38 p.

Jourquin S. (2013) *Rentabiliteits- en kostprijsanalyse van de suikerbietenteelt – Resultaten van bedrijven uit het Landbouwmonitoringsnetwerk*, Departement Landbouw en Visserij, afdeling Monitoring en Studie, rapport, 25 p.

Maertens E., Oeyen A. & Tacquenier B. (2015) *Economische resultaten van de Vlaamse land- en tuinbouw 2013*, Departement Landbouw en Visserij, afdeling Monitoring en Studie, rapport, 70 p.

BIJLAGE: DEFINITIES VAN GEBRUIKTE OPBRENGSTEN- EN KOSTENINDELINGEN

Opbrengsten

Verkoop suikerbieten: de opbrengsten uit de externe verkoop van suikerbieten. Hierbij zijn ook de pulpvergoeding en vergoeding voor vroege of late levering bijgeteld.

Overige opbrengsten: dit is een restcategorie en bevat onder andere een correctie op de opbrengsten van overgedragen suikerbieten van vorig boekjaar, toeslag voor afdek en eigen vervoer, vergoeding wildschade, verbruik als ruwvoeder en voorraadstijging.

Variabele kosten

Plant- en zaaigoed: deze post bevat alle boekingen voor aangekocht zaadgoed.

Meststoffen: de kosten voor het gebruik van meststoffen. Denk hierbij aan kunstmestverbruik, het verbruik van organische meststoffen (de aankoop ervan), alsook het gebruik van groenbemesters (het onderploegen) en eventuele schuimaarde, compost en dergelijke. Deze post bevat ook de mestheffing voor het gebruik van kunstmest (bestaat niet meer vanaf 2010), de mestheffing en de kosten voor mestafzet (burenregeling, ...).

Gewasbeschermingsmiddelen: deze post bevat kosten voor insecticiden, herbiciden, fungiciden en een aantal overige pesticiden. Rodenticiden, zoals rattenvergif, worden, tenzij ze voor de gewasbescherming gebruikt worden, niet onder deze post geboekt. Deze komen terecht bij de vaste kosten, onder "diverse kosten gronden en gebouwen".

Energiekosten (niet-verwarming): de kosten voor energie en energieproducten, niet aangewend voor verwarming. Voorbeelden zijn: mazout voor de tractor, elektriciteit voor verlichting en machines, benzine voor werktuigen, ...

Werk door derden: deze post bevat allerhande kosten verbonden aan het inzetten van loonwerk (ploegen, zaaien, bemesten, oogsten, spuiten en dergelijke) en een afhouding voor grondtarra.

Overige variabele kosten: deze post bevat onder andere plastic (product), specifieke kosten voor teelten (zoals bewaarkosten, productieheffing, grondontleding, verzekering gewassen, mestontleding van aangekochte mest en dergelijke), kosten voor energie en energieproducten die aangewend worden voor verwarming en eventuele aankoopkosten voor doorverkoop.

Vaste kosten

Betaalde vaste kosten

Dit zijn de vaste kosten die een uitgave zijn voor het bedrijf.

Diverse kosten gronden en gebouwen: bevat de onroerende voorheffing op grond en gebouwen, andere grondlasten, andere belasting op gebouwen, polderkosten. Bevat ook de betaalde huur voor gebouwen en serres, kosten voor onderhoud van gebouwen, eventuele serres en installaties.

Werktuigkosten: bevat de aankoop van kleine materialen, autokosten voor het bedrijf, belastingen voor trekkers en werktuigen, verzekeringen voor trekkers en werktuigen, kosten aan machines en trekkers.

Smeermiddelen en andere onderhoudskosten, evenals de kosten voor de huur van werktuigen vallen hier ook onder.

Pacht gronden: dit is de som van de betaalde pacht voor het gebruik van de grond. De betaalde pacht omvat de som van de betaalde pacht voor gronden in seizoenspacht, loopbaanpacht en voor blijvende aanplantingen. Ook de onroerende voorheffing, betaald door de eigenaar, is in deze rubriek opgenomen.

Overige vaste kosten: deze post bevat o.a. allerlei diverse bedrijfskosten (zoals lidgelden, abonnementen, administratieve kosten, notariskosten, kosten voor audit, certificering, controleorganisme, FAVV-heffing en dergelijke), kosten voor de huur van toeslagrechten, de heffing op waterverontreiniging en heffing op waterwinning, kosten voor waterontleding en waterheffing, abonnementen voor internet, gsm, telefoon, fax en dergelijke.

Niet-betaalde vaste kosten

Dit zijn de vaste kosten die geen uitgave zijn voor het bedrijf.

Afschrijvingen: de afschrijvingen op de aangekochte machines, gebouwen, grond- en erfverbeteringen, De afschrijvingen worden berekend op de vervangingswaarde. Deze vervangingswaarde wordt berekend door jaarlijks de aankoopwaarde van de investeringen te indexeren.

Fictieve intresten: jaarlijks wordt de fictieve intrest berekend als een kostprijs, een vergoeding voor het geïnvesteerde kapitaal dat vastzit in de onderneming. Immers, indien de investering niet aangekocht zou zijn, zou de waarde van de investering op een andere manier gerendeerd kunnen hebben. Hiervoor wordt een arbitraire waarde van 5% genomen behalve voor gronden.

Fictieve pacht of fictieve intrest op gronden in eigendom: de berekening van de fictieve pacht is verschillend voor landbouw- en tuinbouwboekhoudingen. Voor landbouwboekhoudingen wordt op basis van de werkelijke pacht/ha door de boekhouder een fictieve pacht bepaald voor de percelen in eigendom. Voor tuinbouwboekhoudingen wordt als fictieve pacht 1,5% genomen van de waarde van de percelen in eigendom. De verkregen fictieve pacht wordt dan verdeeld over de teelten op de grond in eigendom.